

VERONIKA SANTO • JEDNE NOĆI, U ŠUMI, KORACI NA STAZI

BIBLIOTEKA MACHU PICCHU

copyright © 2019. Veronika Santo

i Ogranak Matice hrvatske u Bizovcu

O knjizi

ZNAM TOČNO gdje sam bila 7. srpnja 2005. godine: u rimskom metrou vraćajući se s posla. Podzemna željeznica najbrži je način prijevoza u velikim gradovima. Kad si u žurbi, postaje prijeko potrebno da se vrijeme ne gubi po autobusima. Tog dana sam žurila. Ne sjećam se više zašto. Sjećam se gužve, sjećam se velike vrućine jer rashladni uređaji, kao što se to često događa, nisu radili. Znam i da sam kad sam konačno stigla na odredišnu stanicu, zaboravila zašto sam žurila. Sa svih ekrana nestale su propagandne poruke i govorilo se samo o jednom: o terorističkim napadu u Londonu. Narednih sati ćemo saznati da ih je bilo četiri i da su tom prilikom ubijene 52 osobe.

Tjednima, mjesecima, nisam više silazila u podzemlje metra. U mene se bio uvukao strah. Poginuti tako besmisleno, samo zato što se u tom trenutku tog dana negdje moralo stići? Nakon toga je bilo drugih atentata, drugih prilika za užas, ali jedan od mojih strahova je ostao obitavati u podzemnoj željeznici.

Tek desetak godina kasnije pretočila sam sve ovo u priču tražeći smisao u onome što je na prvi pogled izgledalo besmisleno. Osobe koje umiru u atentatima najčešće nemaju ništa zajedničkog osim mjesta na kojemu su se našli i smrti koja ih je tom prilikom zadesila.

Tražila sam u tome nešto više, kao i uvijek uvjereni da je svijet složen i tajanstven, da je naše znanje nesavršeno i ograničeno. Vjekoslav Đaniš, urednik u Matici hrvatskoj, pročitao je taj prvi dio romana i predložio da napišem još dvije posebne cjeline koje bi slijedile istu matricu te s prvom tvorile jedinstvenu priču. Tako su nastali drugi i treći dio ovog romana: "U šumi" i "Koraci na stazi".

Radnja priče "U šumi" odvija se u malom planinskom središtu gdje gradnju novog hotela osporava ekološka udruga čije članove vežu tajne nastale tijekom ne tako davnog rata. Iako se to ne čini na prvi pogled, glavni protagonist u ovoj priči nije čovjek nego priroda. Od pamtivijeka se odmjeravamo s njom, osvjetljavamo mrak prvobitnog svijeta, imenujemo ga i brojimo. Činimo sve kako bi kontrolirali kaos nepoznatoga. A ona, boginja priroda, ostaje uvijek, pa čak i onda kad nam se čini da smo je do kraja razgolitili, misteriozna i nedokučiva. Prima šutljivo naše neznanje i nepoštivanje i onda kad najmanje očekujemo pojavljuje se pred nama onakva kakva uistinu jeste: lijepa i strašna. U tim vremenima, vremenima kad bi se boginja probudila, stari narodi su joj prinosili žrtve. I stanovnici Sutre, malog planinskog mjesta u kojem se odvija radnja priče "U šumi", prinose joj žrtvu, čak i onda kad to ne znaju.

Vidljivi i nevidljivi svijet se isprepliću. Male ljudske zlobe prerastaju same sebe, prošlost izranja i planina čini sve da se oslobodi ljudskih tereta.

"Koraci na stazi" zaokružuju prve dvije priče. Ovog puta smo na jugu Italije, u Calabrij. Radnja se odvija u mjestu San Vito, mjestu koje pod tim imenom ne postoji na zemljopisnoj karti, ali u svakom drugom pogledu je realno.

Bila sam gost u hotelu koji se nije zvao "Mirador", ostavimo da oni koji možda jednog dana slučajno zalutaju na jug Italije prepoznaju mjesto i hotel koji je upravo onakav kakvim ga opisujem u priči. Luksuzni hotel izgrađen usred ničega. Mramor i staklo, prostrana recepcija, bazen bez hrama. Jer ruševine hrama i čudna figura od kamena su moja spisateljska sanjarija potaknuta Borgesovom pričom "Kružne ruševine" iz zbirke pripovjedaka "Ficciones". Crveni cvjetovi penjačica, oštri vrhovi čempresa, mirisi koje sunce juga izvlači iz mediteranskog raslinja, preplanuli mišićavi muškarci koji nose

sunčane naočale i onda kad za njima nema potrebe. To je bila stvarnost, hram je iz nje izrastao sam po sebi. Bilo je očito da se na tom mjestu nešto žrtvuje, bilo je dostatno samo u mašti dodati ono što je mjesto samo po sebi podrazumijevalo.

Jug Italije, ponajprije Sicilija i Calabria, stalno je bio dodirna točka Europe i Afrike. Rimsko carstvo je u Sjevernoj Africi imalo svoje pokrajine, u kasnijoj povijesti europske sile su veći dio Afrike pretvorile u kolonije. Danas Afrika dolazi nama, u gumenjacima i škripavim ribarskim brodovima, prava ljudska rijeka koja samo neke od nas zatiče nespremne, ostali su tu da znoj pretvore u zlato. Misle da na to imaju pravo i kao i uvijek u toj igri koja to nije, žrtva i krvnik često promijene uloge.

Glavni protagonist sve tri priče je novinar Nikola. Nikola je pomalo ciničan, pomalo ambiciozan, pomalo pogubljen nakon komplicirane brakorazvodne parnice. Događaji ga nose bez neke njegove velike volje.

Cijeli njegov život mijenja se tijekom te jedne noći provedene u gradskom metrou jer se našao u priči koju ne uspijeva razumjeti do kraja. Shvaća da ne može nikome uistinu reći ono što je vidio, postaje žrtva vlastitih neuroza koje ga prate i u drugoj priči. Direktor ga šalje u planinski svijet Sutre kako bi ga na neko vrijeme udaljio od svakodnevnih obaveza u novinskoj redakciji, ali priča teče dalje i on ulazi još dublje u labirint nepoznatog.

Na trenutke negira ono što mu se događa, pokušava objasniti, pretočiti u racionalno čak i ono što izmiče svakoj logici. Tek odnos s puno mlađom djevojkom daje mu dodatnu snagu da se suoči sam sa sobom i onim što se događa oko njega.

U sve tri priče namjerno nisam htjela dodavati zemljopisne ili vremenske odrednice. Niti jedan grad u Hrvatskoj, a niti na Balkanu, još nema podzemnu željeznicu, ali nije isključeno da ih u nekoj paralelnoj stvarnosti ima. Vodila sam se osim toga mišlju da veliki gradovi imaju neka svoja pravila koja se ponavljaju bez obzira na lokalne različitosti. Velegrad iz prve priče ima okus, boju i miris svih velikih gradova koje poznajem.

Isto tako, rat koji se spominje u priči "U šumi", može biti bilo koji rat, ne nužno jedan od onih koje poznajemo. Ako zanemarimo politiku, ljudske dinamike su često slične, ako ne iste. U ratu se bori, pati, griješi. Čak i kad završi, ostaju posljedice koje obilježavaju ne samo neposredne sudionike nego i naredne generacije. Zanimalo me ovo ljudsko obilježje rata, kontinuirano vrijeme, događaji koji se prelijevaju i izlaze iz namijenjene im forme.

Treća priča namjerno nije smještena na Balkanu, zato što je svijet otvoreno i povezano mjesto. Uvijek je to bio, a danas u vrijeme stvarnih i virtualnih migracija više nego ikad.

Sve tri priče govore o našem odnosu s nevidljivim. Ljudska povijest nikad nije bila jednoznačna, samo materijalna, uvijek se odnosila i prema nevidljivom, prema religijskim i moralnim vrijednostima. Prema idealima ma kakvi oni bili. Nekad je ta spona s nevidljivim jača, nekad nam se čini da je nema.

Živimo u dobu kad je nevidljivo protjerano u digitalni svijet brojeva i slika. Čini se da nema više onu emocionalnu težinu koja je čovjeka pratila od početka njegove povijesti.

Mislim da bi nas jedne noći mogli iznenaditi koraci na stazi.